

Draaiboek draagvlaktoets product- en bedrijfschappen

**Cathelijne Hermans
Rachel Beerepoot
Ad Baan
Kees Rippen**

19 mei 2008

Draaiboek draagvlaktoets product- en bedrijfschappen

Inhoud	Pagina
1. Inleiding	1
2. Algemene vertrekpunten	2
3. Draaiboek voor de aanpak	5
3.1 Methode	5
3.2 Steekproef	5
3.3 Voorbereiding en uitvoering veldwerk	7
3.4 Vragenlijst	8
3.5 Analyse	9
3.6 Ongoing variant	12
3.7 Rapportage	13

1. Inleiding

Totstandkoming draaiboek

In opdracht van de betrokken departementen (de ministeries van SZW, LNV en EZ) heeft Berenschot een pilotonderzoek draagvlaktoets uitgevoerd om de methodiek voor het uitvoeren van draagvlakonderzoek onder ondernemers van product en bedrijfsschappen te ontwikkelen en te testen. De resultaten van het onderzoek zijn gerapporteerd in vier documenten.

Het voorliggende document is het draaiboek draagvlaktoets. Dit draaiboek dient om de schappen te ondersteunen bij de uitvoering van draagvlakonderzoek en om de uitvoering van draagvlaktoetsen op een methodisch verantwoorde manier handen en voeten te geven. Het draaiboek heeft het karakter van een instructie, waarin kort en krachtig is beschreven wat verplichte onderdelen zijn en wat de vrije ruimte is voor schappen.

De andere documenten waarin de uitkomsten van het onderzoek zijn gerapporteerd zijn:

- Het document 'lessen uit de pilot draagvlaktoets' bevat de lessen die we uit de pilot getrokken hebben ten aanzien van methodiek en proces van uitvoering. De lessen uit de pilot vormen de onderbouwing voor het draaiboek.
- de rapportages met de uitkomsten van de enquêtes en een analyse van de methode. Deze zijn niet openbaar en alleen beschikbaar voor de betrokken schappen en de begeleidingscommissie.

Het pilotonderzoek is in samenwerking met het Hoofdbedrijfschap Ambachten en het Productschap Tuinbouw uitgevoerd onder de ondernemers die onder hun werkings sfeer vallen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van dit draaiboek worden de algemene vertrekpunten voor de draagvlaktoets geschetst. Hoofdstuk 3 bevat het feitelijke draaiboek, waarin de uitvoering van de toets per fase wordt beschreven, te beginnen bij de keuze voor een methode en eindigend bij de verplichte rapportage. De bijlagen bij dit draaiboek bevatten de verplichte tabellen, de voorbeeldvragenlijst en een voorzet voor de aankondigingsbrief.

2. Algemene vertrekpunten

Doel van het draaiboek

Het draaiboek heeft tot doel te bepalen hoe het draagvlakonderzoek uitgevoerd dient te worden wil het voldoen aan de wettelijke vereisten. Het draagvlakonderzoek en activiteitenpeiling dienen betrouwbaar te zijn en representatief voor de verschillende groepen ondernemers.

Draagvlaktoets en activiteitenpeiling

De opdracht die het kabinet heeft gegeven betekent concreet dat het bestuur van een schap zich er iedere vier jaar door middel van de draagvlaktoets van dient te vergewissen dat het schap nog voldoende steun heeft onder de ondernemingen waarvoor het is ingesteld. De opdracht voor de het pilotdraagvlakonderzoek beperkt zich tot ondernemers, omdat zij financieel bijdragen aan het schap. Werknemers, die zijn aan te merken als belanghebbenden, blijven daarom in dit draaiboek buiten beschouwing.

Over het geheel moet gelden dat een substantiële meerderheid van ondernemers positief staat tegenover de voortzetting van het schap. Daarbij gaat het niet alleen om de cijfers, maar ook om het beeld achter de cijfers (welk verband bestaat er tussen groepen ondernemers en de antwoorden en hoe moeten die gewogen worden). Een tweede maatregel uit het kabinetsbesluit van 2006, rechtstreeks gericht op de relatie schap ondernemers, is de periodieke activiteitenpeiling. Daarbij peilt het schap de waardering van ondernemers voor de uitgevoerde activiteiten mede in relatie tot de financiële consequenties voor ondernemers (heffingen).

De draagvlaktoets en activiteitenpeiling richten zich uitsluitend op de autonome taken van de schappen. De medebewindstaken die door de overheid zijn opgedragen aan een aantal productschappen, blijven hierbij buiten beschouwing.

Het doel van de draagvlaktoets is dat de schappen, waarvan het kabinet heeft geconcludeerd dat ze meerwaarde kunnen hebben voor de toekomst, beter naar hun ondernemers gaan luisteren om zodoende hun meerwaarde vergroten.

Alle ondernemers die onder de werkingssfeer vallen

Het draagvlakonderzoek wordt uitgevoerd onder alle ondernemers die onder de werkingssfeer van het schap vallen. Bij productschappen kunnen ondernemers in bepaalde schakels van de keten onder de werkingssfeer van het schap vallen, maar toch niet heffingsplichtig zijn. Bij deze schappen dienen deze 'niet-heffingsplichtige ondernemers' te worden meegenomen. Bij de bedrijfschappen zijn in principe alle ondernemers heffingsplichtig. Vrijstelling van heffingsplicht komt daar alleen voor bij uittreding ('opting out') van sectoren. Het onderscheid wel/geen heffing als achtergrondkenmerk is daarom bij de bedrijfschappen niet relevant.

Uitvoering eenmaal per vier jaar

De draagvlaktoets dient éénmaal per vier jaar te worden uitgevoerd. In de draagvlaktoets staat het oordeel van de ondernemer over het voortbestaan van het schap centraal.

Daarnaast is in het kabinetsstandpunt aangegeven dat de schappen periodiek een activiteitenpeiling uitvoeren. In de activiteitenpeiling staat de waardering van de ondernemers over het functioneren van de schappen en de uitvoering van de activiteiten centraal.

Vertrekpunt voor de pilot is geweest is dat er voor elk schap één peiljaar is waarin dat schap de resultaten van zijn draagvlaktoets aan de SER rapporteert. Het is aan de schappen wanneer en in welk ritme ze het draagvlak van de verschillende groepen van ondernemers peilen. Daarbij is het ook mogelijk de draagvlaktoets voor verschillende clusters over vier jaar te spreiden. De opzet van deze zogenaamde ongoing variant wordt paragraaf 3.6 uitgewerkt.

In het TNS NIPO onderzoek Draagvlakmetingen voor PBO's (feb. 2007) dat vooraf is gegaan aan de opdrachtverstrekking voor dit onderzoek is gewezen op de mogelijkheid dat de actualiteit (incidenten) op het moment waarop de eindmeting plaatsvindt, zou kunnen doorwerken in (een deel van) de resultaten. In dat geval zou gekozen kunnen worden voor meting op een ander moment in het jaar of het herhalen van (een deel van) de meting op een ander moment in het jaar. Deze variant is in het draaiboek niet uitgewerkt omdat daarvoor dezelfde uitgangspunten en eisen van het draaiboek blijven gelden.

Draaiboek geldt voor alle schappen

De schappen zijn verre van eenvormig en verschillen onderling aanzienlijk bijvoorbeeld in omvang, aard van de activiteiten, heffingen en verordeningen. Deze verschillen hangen onder meer samen met de verschillen tussen de sectoren waarvoor de schappen er zijn en het verschil tussen productschappen (verantwoordelijk voor een deel van de keten) en bedrijfsschappen (verantwoordelijk voor één schakel in de keten).

In het kabinetsstandpunt zijn bedrijfsgrootte, wel of niet aangesloten bij een brancheorganisatie en, bij productschappen en de plaats in de keten aangegeven als belangrijke achtergrondkenmerken voor nadere analyse van de cijfers. Voor schappen waarbij sprake is van ondernemers die zijn vrijgesteld van heffing is ook 'wel of geen heffing' een kenmerk dat dient te worden meegenomen.

Tijdsinvestering ondernemer

De vragenlijst mag de ondernemer niet meer dan pak weg 15 minuten kosten om in te vullen. Daarnaast dient er rekening te worden gehouden met pieken in de dagbesteding en seizoensinvloeden waar de betreffende branche aan onderhevig is.

Wettelijke handvatten

In vervolg op het kabinetsstandpunt zijn inmiddels in het Wetvoorstel wijziging Wbo, april 2008 de volgende handvatten voor het uitvoeren van de metingen opgenomen:

1. elke vier jaar onderzoekt elk schap zijn draagvlak.
2. Dit doet het schap middels een representatieve steekproef onder alle ondernemers van het schap.
3. De SER houdt toezicht op de uitvoering van het onderzoek.
4. De wet maakt het mogelijk nadere regels te stellen over:

- ™ de uitvoering van het onderzoek.
- ™ de wijze van openbaarmaking van de resultaten en de conclusies die daaraan verbonden worden.
- ™ de wijze van toezicht van de SER.

Openbaarheid

De resultaten van de draagvlaktoets worden openbaar en kunnen een bron voor het schap zijn om het functioneren te verbeteren. Het is aan de schappen zelf om te bepalen om de resultaten van de activiteitenpeiling al dan niet openbaar te maken.

Schappen blijven 'in charge'

De schappen staan dicht bij de sectoren en pakken zaken op die voor de sectoren van belang zijn. De schappen hebben volgens het evaluatierapport 2003 over de PBO een sterke oriëntatie op zelfregulering en initiatieven van onderaf. Eén van de vertrekpunten het draagvlakonderzoek is dan ook dat de oriëntatie ook naar voren komt in de wijze waarop het draagvlakonderzoek wordt uitgevoerd. Uitgangspunt dient te zijn dat de schappen zelf zoveel mogelijk 'in charge' blijven.

Sleutelwoorden bij de draagvlaktoets zijn: betrouwbaarheid, geloofwaardigheid en vergelijkbaarheid. Vanuit deze oogpunten is het noodzakelijk om een onafhankelijk onderzoeksbureau in te schakelen voor het uitvoeren van de draagvlaktoets.¹ Dit bureau is verantwoordelijk voor het trekken van de steekproeven, het uitvoeren van het veldwerk, de analyse van de resultaten en de rapportage. Het schap geeft inhoudelijke input voor de vragenlijst.

¹ Een belangrijk criterium voor de selectie van zo'n bureau is bijvoorbeeld het lidmaatschap van de Marktonderzoeksassociatie (de MOA). Zie ook www.moaweb.nl.

3. Draaiboek voor de aanpak

Dit hoofdstuk bevat het draaiboek, bedoeld om de schappen in staat te stellen om op correcte en eenduidige wijze de draagvlaktoets uit te voeren. Het draaiboek begint met een beschrijving van de methode. Vervolgens wordt ingegaan op de steekproef, de vragenlijsten, de voorbereiding en uitvoering van het veldwerk, de analyse en de rapportage.

3.1 Methode

De draagvlaktoets wordt uitgevoerd door middel van onderzoek in de vorm van enquêtes. Schappen kunnen daarbij kiezen tussen telefonisch, schriftelijk of online onderzoek. Uit praktische overwegingen heeft telefonisch onderzoek op dit moment de voorkeur, omdat deze veldwerkmethode snel is, een relatief hoge respons oplevert en tevens de mogelijkheid biedt om te sturen op representativiteit. Een nadeel van telefonische enquêtes is dat respondenten deze als onprettig ervaren. De reden daarvoor is dat naar hun oordeel lang duurt en dat zij niet zelf kunnen kiezen voor het moment waarop zij meedoen aan het onderzoek.

De voorkeur voor telefonisch onderzoek is een momentopname. In de toekomst zullen online enquêtes hoogstwaarschijnlijk een nog efficiëntere veldwerkmethode zijn. Online enquêtes bieden dezelfde voordelen als telefonische enquêtes, met dat verschil dat respondenten rustig de tijd kunnen nemen om de enquête op een voor hen geschikt moment in te vullen. Een absolute voorwaarde hiervoor is dat schappen beschikken over een actueel en representatief overzicht van e-mailadressen van ondernemers.

Er mogen veldwerkmethodes worden gecombineerd. De meest geschikte combinatie daarbij is schriftelijk en online enquêtes. De combinatie van schriftelijke en/of online enquêtes met telefonische enquêtes is minder wenselijk, omdat deze methodes zich minder goed laten vergelijken.

Methode:

- Onderzoek (enquêtes)
- Voorkeur voor telefonische enquêtes
- Combinatie van veldwerkmethodes toegestaan

3.2 Steekproef

De draagvlaktoets wordt uitgevoerd door middel van een onderzoek met behulp van een steekproef uit de ondernemers die onder de werkingssfeer van het schap vallen. Uitgangspunt daarbij is dat er, om met 95% zekerheid een uitspraak te kunnen doen over het draagvlak voor een schap, minimaal 400 respondenten nodig zijn. Dit uitgangspunt komt voort uit de in sociaal wetenschappelijke kringen gebruikte tabel voor het bepalen van steekproefgrootte, die hieronder is weergegeven.

Steekproefgrootte versus omvang doelgroep (95% zekerheid, 5% marge, enkelvoudig en a-select)

Omvang doelgroep	Omvang steekproef
50	44
150	108
250	152
400	196
1.000	278
5.000	357
>5.000	370

De aanname is dat er gemiddeld meer dan 5.000 ondernemers onder de werkingsfeer van een schap vallen. Volgens de tabel zijn er in dat geval minimaal 370 respondenten nodig om met 95% zekerheid uitspraken over het schap te kunnen doen. Om de robuustheid van de uitspraken verder te verhogen is het uitgangspunt voor de draagvlaktoets naar boven bijgesteld en afgerond op 400.

Het minimum van 400 waarnemingen per schap is gebaseerd op een enkelvoudige en a-selecte (willekeurig getrokken) steekproef. Om recht te doen aan de heterogene wereld van de schappen en een representatief beeld te kunnen schetsen is het noodzakelijk om bij het trekken van de steekproef stratificaties in te bouwen op achtergrondkenmerken van de ondernemers. Bij de stratificatie wordt onderscheid gemaakt tussen achtergrondvariabelen en tussen inhoudelijk verschillende branches. Daarbij zijn in ieder geval de volgende zaken aan de orde:

- Branche
- Wel of geen lid van een brancheorganisatie
- Omvangindicatoren die aansluiten bij de door de SER gehanteerde indicatoren. Dit kan per schap verschillen, bijvoorbeeld bedrijfsgrootte, omzet, werkzame personen, aantal hectare.
- Plaats in de keten (bij productschappen)
- Wel/geen heffing

De stratificatie verdeelt de populatie (de ondernemers) onder in een aantal cellen, bijvoorbeeld mensen die wel lid zijn van een brancheorganisatie en ondernemers die geen lid zijn. Deze cellen dienen voldoende vulling te bevatten om oordelen die op toeval berusten uit te sluiten. Hierbij moeten de werkelijke verhoudingen tussen groepen ondernemers met de gekozen achtergrondkenmerken corresponderen met de verhouding in de stratificatie. Dat kan, als er vanuit een deelgroep een lage respons is, betekenen dat de totale benodigde respons groter dan 400 moet worden. Het uitgangspunt daarbij is dat er per cel minimaal 50 respondenten worden verzameld. Het uiteindelijke aantal benodigde respondenten is afhankelijk van de omvang en opbouw van een schap.

De omvang van de te trekken steekproeven verschilt per in te zetten veldwerkmethode. Voor telefonische enquêtes dient rekening te worden gehouden met een respons van 20%. Dit betekent dat een steekproef vijf keer zo groot dient te zijn als het aantal benodigde enquêtes. Om een celvulling van 50 te bereiken moet in dit geval een steekproef van 250 worden getrokken.

Bij schriftelijke enquêtes is de respons eerder circa 10%. Dat houdt in dat de steekproef tien keer zo groot dient te zijn als het aantal benodigde enquêtes.

De bovengenoemde redenering is gebaseerd op schappen waarvoor meer dan 5.000 ondernemers heffing betalen. Er zijn echter ook schappen met een beduidend kleinere werkingssfeer. Om ook voor deze schappen te kunnen bepalen hoeveel waarnemingen er nodig zijn voor een correcte uitvoering van de draagvlaktoets kan worden teruggevallen op de steekproefgrootte tabel op de vorige pagina. Het streven blijft om minimaal 50 waarnemingen per cel te verzamelen. Mocht dit echter niet mogelijk zijn omdat er minder dan 50 ondernemers per cel zijn dan dienen de ondernemers integraal te worden benaderd door middel van een censusonderzoek (onderzoek onder de totale populatie).

Steekproef:

- Minimaal 400 respondenten
- Stratificeren naar relevante achtergrondkenmerken
- Minimaal 50 respondenten per cel
- Ondernemers bij hele kleine schappen integraal benaderen

3.3 Voorbereiding en uitvoering veldwerk

Het voorbereiden en het uitvoeren van het veldwerk gebeurt onder de verantwoordelijkheid van een extern, onafhankelijk onderzoeksbureau.

De belangrijkste activiteit bij het voorbereiden van het veldwerk is het trekken van de steekproef. Deze steekproef dient te worden getrokken uit het digitale bestand met de NAW gegevens van de ondernemers die het jaar voorafgaand aan het onderzoek onder de werkingssfeer van het schap vallen. In overleg met het schap wordt bepaald welke ondernemers in het onderzoek worden betrokken (worden ondernemers met een nulheffing bijvoorbeeld wel of niet meegenomen?).

Om vooraf te kunnen stratificeren bevat het bestand ook een aantal achtergrondkenmerken van de ondernemers, zoals grootteklasse, branche of plaats in de keten en wel/geen heffing. Het schap levert het complete bestand aan het onderzoeksbureau, het bureau trekt de steekproef.

Zorgvuldige afstemming tussen de wijze waarop achtergrondkenmerken in het bestand zijn opgenomen en de antwoordcategorieën bij de vragen die hierover gesteld worden in de vragenlijst is cruciaal om bij de analyse te voorkomen dat ondernemers ten onrechte tot een bepaalde categorie worden toebedeeld. Dit geldt bijvoorbeeld voor het begrip omzet, dat kan worden geïnterpreteerd als totale omzet, maar ook als omzet waar heffing over wordt betaald.

Het onderzoeksbureau voert het veldwerk uit. In deze veldwerkperiode, die doorgaans meerdere weken beslaat, wordt de respons dagelijks bijgehouden op de relevante achtergrondkenmerken om na te kunnen gaan of de respons overeenkomt met de stratificatie. Bij een telefonische enquête kan tijdens het veldwerk nog worden bijgestuurd als de respons bij bepaalde groepen tegenvalt.

Uit de pilot bleek dat bij alle clusters de respons van niet georganiseerde ondernemers en die van kleine ondernemers achterbleef bij de gemiddelde respons. Op basis daarvan lijkt het raadzaam, zeker bij schriftelijke benadering en bij benadering via e-mail, dat ondernemers uit die groepen bij de steekproef worden 'oversampled' (oververtegenwoordigd in de steekproef). Als bij telefonische enquête blijkt dat groepen oververtegenwoordigd zijn, kan juist gestopt worden met het benaderen van deze groepen. De mate van oversampling is vooraf niet aan te geven en zal in overleg tussen onderzoeksbureau en schap dienen te worden ingeschat.

Vorbereiding en uitvoering veldwerk:

- Onafhankelijk bureau bereidt voor en voert uit
- Schap levert een compleet bestand met NAW gegevens en achtergrondvariabelen in digitale vorm aan
- Goede afstemming tussen variabelen uit bestand en in vragenlijst nodig
- Dagelijks respons bijhouden en waar nodig bijsturen

3.4 Vragenlijst

De vragenlijst voor de draagvlaktoets combineert een activiteitenpeiling en de daadwerkelijke draagvlaktoets. De vragenlijst bestaat uit drie delen:

- Vaste vragen (achtergrondvariabelen, algemene oordelen over het schap, draagvlakvragen)
- Schapspecifieke vragen (activiteiten)
- Sector/branche specifieke vragen (activiteiten)

Het aantal activiteiten dat kan worden bevraagd is beperkt. Er zijn twee leidende criteria die bepalen welke activiteiten worden bevraagd. Enerzijds is dit een goede spreiding van de functies die het schap uitoefent. Het tweede criterium is het geld dat aan de activiteiten wordt besteed.

In de bijlage bij dit draaiboek is een dummyvragenlijst opgenomen. De afname/invulduur van de vragenlijst mag niet meer dan 15 minuten bedragen. Dit houdt in dat er maximaal 60 enkelvoudige vragen gesteld kunnen worden, waarvan maximaal 5 vragen open (zonder voorgecodeerde antwoorden). Voor het activiteitendeel geldt dat iedere activiteit, vraagpunt of stelling telt als 1 unieke vraag.

Als de activiteit waardoor een ondernemer onder de werkingssfeer van een schap valt, voor de ondernemer slechts een nevenactiviteit is, kan dit van belang zijn bij de analyse van de antwoorden. Hierover is daarom voor die schappen waarbij dit bij de aangesloten ondernemers het geval kan zijn, een extra vraag opgenomen in de vragenlijst. Daarmee kan bij die schappen bij de analyse een nadere uitsplitsing op dit punt worden gemaakt.

De dummyvragenlijst schrijft de te gebruiken vraagstelling en antwoordcategorieën voor, zowel voor de vaste vragen als voor de vragen over de activiteiten. Ook schrijft deze voor waar er inhoudelijke input van de schappen verwacht wordt en hoe lang deze input maximaal mag zijn.

Vragenlijst:

- Drie delen: vast, schapspecifiek, sector/branchespecifiek
- Maximaal 15 minuten, 60 (enkelvoudige) vragen

3.5 Analyse

Ondanks het feit dat er met een gestratificeerde steekproef wordt gewerkt kan het zijn dat de respons niet representatief is voor de populatie. In dat geval is er een bepaalde subdoelgroep te dominant of juist te weinig vertegenwoordigd, waardoor het draagvlak vertekend kan worden. Ook wanneer niet met een steekproef wordt gewerkt maar de totale populatie wordt bevraagd moet de respons representatief zijn voor de populatie.

Om de representativiteit terug te brengen in de respons kan *achteraf* gebruik worden gemaakt van weging van de resultaten. Deze weging gaat uit van de meest kenmerkende achtergrondvariabelen. In dit geval zijn dat branche, grootteklasse, lidmaatschap en plaats in de keten (bij productschappen) en wel/geen heffing. Er wordt allereerst gekeken of de responsverdeling voor deze variabelen overeenkomt met de feitelijke verdeling in de populatie. Vervolgens wordt door middel van een 'chi kwadraat toets' gekeken of de verschillen tussen steekproef en de populatie significant zijn, dat wil zeggen niet op toeval berusten. Als blijkt dat dit het geval is kunnen de verhoudingen binnen de respons door middel van een rekenkundige weging gelijk worden getrokken met de feitelijke verhoudingen. Voorwaarde hiervoor is echter wel dat alle betreffende cellen voldoende gevuld zijn. Dit om bijvoorbeeld te voorkomen dat het oordeel van 2 respondenten wordt opgewogen naar 200 respondenten.

Hoewel een goede weging soelaas kan bieden gaat de voorkeur uit naar een goede stratificatie vooraf en een goede bewaking van de respons tijdens het veldwerk om ervoor te zorgen dat de verhoudingen in de respons overeenkomen met de werkelijkheid en de respons derhalve representatief is.

Weging is een instrument dat uitsluitend wordt ingezet als er door een samenloop van omstandigheden niet voldoende respons is gegenereerd. In het geval dat een subgroep van ondernemers structureel weigert om mee te werken aan het onderzoek of de dataverzameling saboteert, dan wordt de respons voor deze subgroep niet gecorrigeerd. Wel wordt in de rapportage bij het draagvlakonderzoek weergegeven dat er door weigeringen/sabotage voor deze subgroep niet voldoende waarnemingen zijn gehaald om een oordeel over het draagvlak uit af te leiden.

Het draagvlak wordt berekend aan de hand van twee vragen. De eerste vraag is:

Vindt u het, alles overwegend, goed of niet goed dat het schap blijft bestaan?

- a. Voortbestaan
- b. Ophouden te bestaan
- c. Maakt me niet uit

De mensen die hierbij optie c. (Maakt me niet uit) hebben ingevuld wordt in de tweede vraag nog eens gevraagd wat hun keuze zou zijn als ze die echt zouden moeten maken. De mensen die hierop a. (Voortbestaan) of b. (Ophouden te bestaan) antwoordden zijn toegerekend aan de antwoorden op de eerste vraag. De mensen die deze vraag niet kunnen beantwoorden vullen optie c (Maakt me niet uit) of een nieuwe optie d (Weet niet) in.

Deze laatste optie wordt niet in de eerste vraag opgenomen, omdat uit de pilot bleek dat veel mensen dan direct 'weet niet' invullen en dus niet mee worden geteld in het berekenen van het draagvlak.

Het draagvlak is de som van de mensen die in eerste instantie en in tweede instantie antwoord a. (Voortbestaan) gaven. Om tot een percentage draagvlak te komen is dit getal afgezet tegen het totaal aantal respondenten exclusief de mensen die antwoord d (Weet niet, geen antwoord) gaven.

Deze categorie wordt niet meegenomen bij het bepalen van het draagvlak om te voorkomen dat mensen die zich niet uitspreken voor of tegen de schappen het oordeel van de mensen die dit wel doen vertekenen.

Het draagvlak bij variant 1 kan in de volgende formule worden gevat:

Draagvlak = $(a1 + a2) / \text{totaal aantal respondenten (exclusief d)}$

Het draagvlak dient vervolgens te worden afgezet tegen de volgende achtergrondvariabelen:

Lidmaatschap Brancheorganisatie:

Hierbij wordt uitgegaan van de volgende driedeling: 1) lidmaatschap van brancheorganisaties die zijn betrokken bij het schap (ofwel in het bestuur of wel in een commissie), 2) lidmaatschap van brancheorganisaties die niet zijn betrokken bij het schap en 3) geen lid van een brancheorganisatie.

Belang:

Percentage respondenten dat aangeeft betreffende activiteit belangrijk of zeer belangrijk te vinden exclusief de respondenten die aangeven geen mening te hebben.

Tevredenheid

Percentage respondenten dat aangeeft over betreffende activiteit tevreden of zeer tevreden te zijn exclusief de respondenten die aangeven dat het niet van toepassing is voor hen.

Financiering activiteiten door het schap

Percentage respondenten dat aangeeft dat betreffende activiteit door alle brancheleden betaald moet worden via het schap exclusief de respondenten die aangeven het niet te weten.

Bekendheid met het schap

Percentage respondenten dat aangeeft het schap goed of zeer goed te kennen exclusief de respondenten die aangeven het niet te weten.

Geïnformeerd door het schap

Het percentage respondenten dat vindt dat ze goed of zeer goed worden geïnformeerd door het schap exclusief de respondenten die aangeven geen mening te hebben.

Verhouding heffing/ geleverde inspanning

Het percentage respondenten dat vindt dat de door hen betaalde heffing en de door het schap geleverde inspanningen voor de branche goed of zeer goed is exclusief de respondenten die aangeven geen mening te hebben.

Functioneren

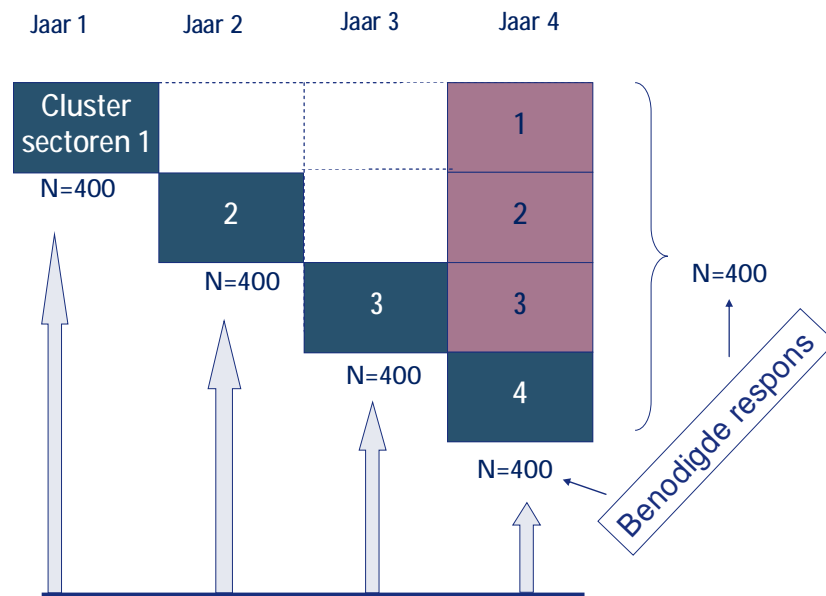
Het percentage respondenten dat aangeeft dat het schap in algemene zin goed of zeer goed functioneert exclusief de respondenten die aangeven geen mening te hebben.

Analyse:

- Weeg de resultaten op vaste achtergrondkenmerken als de respons niet representatief is
- Draagvlak berekenen volgens vaste methodiek
- Draagvlak afzetten tegen vaste vragen

3.6 Ongoing variant

In de ongoing variant worden draagvlaktoets en activiteitenpeiling voor de verschillende clusters over vier jaar gespreid. De opzet van de ongoing variant wordt in de onderstaande figuur schematisch weergegeven:

Afbeelding 1

Ook voor de ongoing variant geldt de voorwaarde dat in het uiteindelijke peiljaar de resultaten van een betrouwbare peiling die qua opzet voldoet aan het in het draaiboek beschreven onderzoek aan de SER overlegd kan worden.

De steekproef van de vierjaarlijkse eindmeting kan bij de ongoing variant uit een beperkt aantal ondernemers worden getrokken. In de jaarlijkse metingen zijn reeds de ondernemers per sector/ambacht bevroegd. In de eindmeting kan volstaan worden met een over all steekproef over de clusters heen. Een respons van 400 kan daarbij volstaan om een betrouwbaar beeld van het draagvlak te krijgen. Ook de vragenlijst kan bij de eindmeting beperkt van opzet zijn omdat niet per sector en per activiteit uitgevraagd hoeft te worden. Het gegeven dat op het moment van de eindmeting, de enquête in de eerst gemeten branche (sector 1 in ons voorbeeld) bijna vier jaar oud is, vormt dan geen probleem. De eindmeting zelf is immers up to date en is voldoende betrouwbaar ten aanzien van draagvlak. De enquête van de 4 jaar voor de eindmeting was toen actueel en is benut om zaken bij te stellen en dat zal tot uiting komen in het (actuele) oordeel van ondernemers in de eindmeting.

3.7 Rapportage

In de rapportage moet minimaal een tabellenbijlage opgenomen worden met daarin onderstaande tabellen. In deze tabellen wordt het totale draagvlak gerapporteerd en wordt het draagvlak afgezet tegen lidmaatschap brancheorganisatie (tabel 2), omvangsindicator (tabel 3), positie in de keten of branche (tabel 4) en wel of geen heffing (alleen voor de productschappen, tabel 5). De tabellenbijlage is openbaar. De schappen beslissen zelf of en hoe er over de activiteitpeiling wordt gerapporteerd.

Indien de resultaten van bedrijven door uitsplitsing van de resultaten naar de achtergrondvariabelen herleidbaar worden, kan de rapportage over deze uitsplitsing achterwege blijven. Over het totaal moet wel gerapporteerd worden.

Ter ondersteuning van de resultaten van de draagvlaktoets dient de tabellenbijlage ook een tabel te bevatten die een overzicht geeft van de onderzoekspopulatie, de steekproef en de respons (tabel 6).

Tabel 1: Totaalbeeld per vraag

	Totaal	
	N ²	% positief. ³
Draagvlak		
Belang		
Activiteit 1		
Activiteit 2		
Etc.		
Tevredenheid		
Activiteit 1		
Activiteit 2		
Etc.		
Financiering activiteiten door schap		
Activiteit 1		
Activiteit 2		
Etc.		
Bekendheid met schap		
Geïnformeerd door het schap		
Verhouding heffing/ geleverde inspanning		
Functioneren van het schap		

² N is het totaal aantal respondenten die binnen betreffende categorie de vraag heeft beantwoord. De categorie weet niet/ geen mening wordt hierin niet meegenomen. NB: de categorieën bij elkaar opgeteld leveren niet altijd het totaal op omdat een aantal respondenten op bepaalde achtergrondvragen geen antwoord heeft gegeven.

³ Het percentage van het totaal aantal respondent (N) dat positief heeft geantwoord. Het percentage wordt berekend volgens de definitie in paragraaf 3.5 ($a1+a2/\text{totaal respondenten excl. d}$).

Tabel 2: Beeld per vraag uitgesplitst naar wel of geen lid van een brancheorganisatie

	Lid van een brancheorganisatie			
	Ja		Nee	
	N	% positief	N	% positief
Draagvlak				
Belang				
Activiteit 1				
Activiteit 2				
Etc.				
Tevredenheid				
Activiteit 1				
Activiteit 2				
Etc.				
Financiering activiteiten door schap				
Activiteit 1				
Activiteit 2				
Etc.				
Bekendheid met schap				
Geïnformeerd door het schap				
Verhouding heffing/ geleverde inspanning				
Functioneren van het schap				

Tabel 3: Beeld per vraag uitgesplitst naar omvangindicator

	Naar omvangindicator							
	N	% positief	N	% pos.	N	% pos.	N	% pos.
Draagvlak								
Belang								
Activiteit 1								
Activiteit 2								
Etc.								
Tevredenheid								
Activiteit 1								
Activiteit 2								
Etc.								
Financiering activiteiten door schap								
Activiteit 1								
Activiteit 2								
Etc.								
Bekendheid met schap								
Geïnformeerd door het schap								
Verhouding heffing/ geleverde inspanning								
Functioneren van het schap								

Tabel 4: Beeld per vraag uitgesplitst naar positie in de keten of branche

	Naar positie in de keten									
	N	% pos.	N	% pos.	N	% pos.	N	% pos.	N	% pos.
Draagvlak										
Belang										
Activiteit 1										
Activiteit 2										
Etc.										
Tevredenheid										
Activiteit 1										
Activiteit 2										
Etc.										
Financiering activiteiten door schap										
Activiteit 1										
Activiteit 2										
Etc.										
Bekendheid met schap										
Geïnformeerd door het schap										
Verhouding heffing/ geleverde inspanning										
Functioneren										

Tabel 5: Beeld per vraag uitgesplitst naar wel of geen heffing betalen

	Betaalt u heffing aan het schap			
	Ja		Nee	
	N	% positief	N	% positief
Draagvlak				
Belang				
Activiteit 1				
Activiteit 2				
Etc.				
Tevredenheid				
Activiteit 1				
Activiteit 2				
Etc.				
Financiering activiteiten door schap				
Activiteit 1				
Activiteit 2				
Etc.				
Bekendheid met schap				
Geïnformeerd door het schap				
Verhouding heffing/ geleverde inspanning				
Functioneren van het schap				

Tabel 6: overzicht onderzoekspopulatie, steekproef en respons

	Populatie		Steekproef		Respons	
	N	% positief	N	% positief	N	% positief
Georganiseerd						
Lid brancheorganisatie						
Geen lid brancheorganisatie						
Omzet						
< €500.000						
€500.000 - €1.000.000						
€1.000.000 - €2.000.000						
> €2.000.000						
Grootteklasse werkzame personen						
1 wp						
2-5 wp						
6-10 wp						
11-50 wp						
>50 wp						
Positie in de keten						
Uitgangsmateriaal						
Productie/ teelt						
Groothandel						
Detailhandel						
Verwerkende industrie						

Rapportage:

- Tabellenbijlage (tabel 1 t/m 6) verplicht en openbaar
- Overige resultaten naar eigen inzicht en niet verplicht openbaar

Bijlage 1 Voorbeeldvragenlijst

Voor u ligt de voorbeeld vragenlijst voor het draagvlakonderzoek. Deze lijst bevat alle verplichte vragen en een enkele optionele vraag. Tevens wordt aangegeven waar welke input van de schappen nodig is en is waar de extra ruimte voor de schappen ligt. Het externe onderzoeksbureau is eindverantwoordelijk voor de lengte en inhoud (neutraliteit, objectiviteit) van de vragenlijst.

Voorbeeld vragenlijst draagvlakonderzoek

Inleiding van de vragenlijst met daarin informatie over de vertrouwelijkheid en doel van het onderzoek

Wilt u hieronder de gegevens van uw bedrijf invullen?

Functie invuller:

Plaats

Tot welke branche kan uw bedrijf worden gerekend? (indien één specifieke branche wordt bevestigd vervalt deze vraag)

£	Invulling verschilt per schap	£	
£		£	
£		£	
£		£	
£		£	
£			

Zijn de activiteiten voor de branche zoals aangegeven in de vorige vraag voor uw onderneming hoofd- of nevenactiviteiten?

£ Hoofdactiviteit

£ Nevenactiviteit

(Voor productschappen) Kunt u aangeven tot welk segment van de keten uw bedrijf behoort?

£ Invulling verschilt per schap

£	
£	
£	
£	

Een vraag opnemen waarbij naar de omvang van het bedrijf wordt gevraagd. (Omvangindicator)
 Hierbij valt te denken aan omzet/ aantal werkzame personen/ aantal hectares

£	Invulling verschilt per schap
£	
£	
£	
£	Weet ik niet
£	Wil ik niet zeggen

Wilt u hieronder aangeven van welke brancheorganisatie u lid bent? (meerdere antwoorden mogelijk)
 NB: Alleen brancheorganisaties die in het schap vertegenwoordigd zijn.

£	
£	
£	
£	
£	
£	anders, nl

£	ik ben nergens lid van	
NB: Bovenstaande vraag mag ook anders worden gesteld: Bent u lid van één van de volgende brancheorganisaties (opsomming van brancheorganisaties)? Antwoordmogelijkheden: ja en nee		
Heeft u wel eens iets gehoord, gelezen of gezien van het schap?		
£	Ja	
£	Nee	
Invoegen missie schap (objectief en kort, maximaal 50 woorden)		
Hoe goed kent u het schap?		
£	Goed	
£	Redelijk goed	
£	Enigszins	
£	Niet zo goed	
£	Helemaal niet	
£	Weet niet	
Het schap voert verschillende activiteiten uit. We leggen u nu een aantal van deze activiteiten voor. NB: Aantal activiteiten beperkt houden. Streefaantal is maximaal 5 clusters van activiteiten		
Bent u wel of niet bekend met activiteit 1?		
		Wel mee bekend
		Niet mee bekend

Activiteit 1	£		£			
Kunt u voor activiteit 1 (evt. met toelichting max. 15 woorden) aangeven in hoeverre deze activiteit in algemene zin voor u van belang is?						
	Zeer onbelangrijk	Onbelangrijk	Neutraal	Belangrijk	Zeer belangrijk	Geen mening
Activiteit 1	£	£	£	£	£	£

Kunt u hieronder aangeven in welke mate u tevreden bent over de wijze waarop het schap deze activiteit uitvoert (of laat uitvoeren)?						
	Zeer ontevreden	Ontevreden	Neutraal	Tevreden	Zeer tevreden	N.v.t.
Activiteit 1	£	£	£	£	£	£

Vindt u dit een activiteit die door middel van een heffing (dus door alle ondernemers in de branche) dient te worden gefinancierd? NB: de financieringswijze kan consequenties hebben voor het niveau waarop de activiteit wordt aangeboden.			
	Ja	Nee	Weet niet
Activiteit 1	£	£	£

Bent u wel of niet bekend met activiteit 2?		
	Wel mee bekend	Niet mee bekend
Activiteit 2	£	£

Kunt u voor activiteit 2 evt. met toelichting max. 10 woorden aangeven in hoeverre deze activiteit in algemene zin voor u van belang is?						
	Zeer onbelangrijk	Onbelangrijk	Neutraal	Belangrijk	Zeer belangrijk	Geen mening

	onbelangrijk				belangrijk	
Activiteit 2	£	£	£	£	£	£

Kunt u hieronder aangeven in welke mate u tevreden bent over de wijze waarop het schap deze activiteit uitvoert (of laat uitvoeren)?

	Ze er ontevreden	Ontevreden	Neutraal	Tevreden	Ze er tevreden	N.v.t.
Activiteit 2	£	£	£	£	£	£

Vindt u dit een activiteit die door middel van een heffing (dus door alle ondernemers in de branche) dient te worden gefinancierd? NB: de financieringswijze kan consequenties hebben voor het niveau waarop de activiteit wordt aangeboden.

	Ja	Nee	Weet niet
Activiteit 2	£	£	£

Etc.

Kunt u van de hierboven genoemde activiteiten aangeven welke **drie activiteiten** u het belangrijkste vindt? Wij willen u vragen achter de 1. de activiteit te zetten die het belangrijkste vindt, achter de 2. de een na belangrijkste activiteit en achter de 3 twee na belangrijkste activiteit. *(Keuze uit deze vraag om prioriteiten te bepalen of de vraag over het verdelen van geld)*

1.	
2.	
3.	

Zijn er andere dan de hierboven genoemde activiteiten waarvan u vindt dat het schap die in de komende jaren moet uitvoeren

£	Ja, namelijk.....
£	Nee

Dan volgt nu een aantal vragen over de manier waarop het schap u als ondernemer informeert. De eerste vragen gaan over de bekendheid van de verschillende communicatiekanalen.

Kunt u voor de onderstaande communicatiekanalen van het schap aangeven of u er wel of niet bekend mee bent?

	Wel mee bekend	Niet mee bekend
Publicaties (bijvoorbeeld vakbladen)	£	£
Website	£	£
Informatiebijeenkomsten	£	£
Deelname aan werkgroepen/ commissievergaderingen	£	£
Etc.	£	£
Etc.	£	£

Wat vindt u van de manier waarop het schap u informeert?

£	Zeer goed
£	Goed
£	Niet goed/ niet slecht
£	Slecht
£	Zeer slecht
£	Geen mening

Kunt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten?

--

--

Invoegen toelichting over hoe de besluitvorming van het schap plaatsvindt (max. 50 woorden)

Onderstaande stellingen gaan over uw oordeel over de mate waarin u geïnformeerd wordt over de besluiten van het schap en het besluitvormingsproces. Kort toelichten over wat voor soort onderwerpen het schap besluit. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de stelling?

	Zeer mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Zeer mee eens	Geen mening
Ik word voldoende geïnformeerd over de besluiten van de schappen	£	£	£	£	£	£
De wijze van besluitvorming van het schap is voor mij duidelijk	£	£	£	£	£	£

Invullen door schap: informatie over heffing die ondernemer aan het schap betaalt. Bandbreedte aangeven in staatje.

Kunt u aangeven hoe u de verhouding van de door u en uw medeondernemers betaalde heffingen aan het schap en door het schap geleverde inspanningen voor uw branche vindt?

£	Zeer goed
£	Goed
£	Niet goed/ niet slecht
£	Slecht
£	Zeer slecht

£	Geen mening	
Stel u bent bestuurder van het schap en u moet € 100.000,- verdelen over onderstaande activiteiten, hoe zou u dit dan verdelen? (Keuze uit deze vraag om prioriteiten te bepalen of de vraag over de top 3 van belangrijkste activiteiten)		
		Bedrag in euro's
Activiteit 1 t/m 5		
De onderstaande vraag gaat over uw oordeel over het huidige functioneren van het schap. U kunt de antwoordmogelijkheid aanvinken die voor u het meest van toepassing is.		
Hoe beoordeelt u het functioneren van het schap in algemene zin?		
£	Zeer goed	
£	Goed	
£	Niet goed/ niet slecht	
£	Slecht	
£	Zeer slecht	
£	Geen mening	
Nu volgen enkele vragen over de toekomst van het schap.		
Draagvlak 1a Vindt u het, alles overwegend, goed of niet goed dat het schap blijft bestaan?		
£	Goed	à ga naar vraag Draagvlak 2a
£	Niet goed	à ga naar vraag Draagvlak 2b
£	Maakt me niet uit	à ga naar vraag Draagvlak 1b

Draagvlak 1b U heeft als antwoord 'maakt me niet uit' gegeven over het voortbestaan van het schap. Als u nu echt moet kiezen, vindt u het dan goed of niet goed dat het schap blijft bestaan? NB: als u kiest voor 'weet niet/geen antwoord' wordt uw antwoord niet meegeteld bij de bepaling van de totale uitkomst.

£	Goed	à ga naar vraag Draagvlak 2a
£	Niet goed	à ga naar vraag Draagvlak 2b
£	Weet niet/ Geen antwoord	à sla draagvlakvragen over

Draagvlak 2a U vindt het goed dat het schap blijft bestaan. Kunt u aangeven naar welke situatie uw voorkeur uitgaat?

£	Ongewijzigd voort laten bestaan	à ga naar vraag Draagvlak 3
£	Voort laten bestaan met andere taken	à ga naar vraag Draagvlak 3
£	Voort laten bestaan met minder taken	à ga naar vraag Draagvlak 3
£	Anders nl.....	à ga naar vraag Draagvlak 3

Draagvlak 2b U vindt het niet goed dat het schap blijft bestaan. Het kan echter zo zijn dat u het schap wel voort wilt laten bestaan maar in een andere vorm. Kunt u aangeven naar welke situatie uw voorkeur uitgaat?

£	Voort laten bestaan met andere taken	à ga naar vraag Draagvlak 3
£	Voort laten bestaan met minder taken	à ga naar vraag Draagvlak 3
£	Ophouden te bestaan	à ga naar vraag Draagvlak 3
£	Anders nl.....	à ga naar vraag Draagvlak 3

Draagvlak 3 Kunt u uw antwoord over het wel of niet voort laten bestaan van het schap toelichten

We zijn bijna aan het einde van de vragenlijst. Mist u onderwerpen in deze vragenlijst?	
£	Nee
£	Ja, ik mis de volgende onderwerpen:
Optioneel: opnemen aanvullende vragen door schap. Deze vragen moeten na de draagvlakvragen worden gesteld. In verband met de maximum afnameduur van 15 minuten is de ruimte voor aanvullende vragen beperkt.	
Dit waren alle vragen. Mocht u nog aanvullende opmerkingen hebben dan kunt u deze hieronder aangeven	

Bijlage 2 Voorbeeldbrief

Met deze brief willen we u vragen om mee te werken aan de draagvlaktoets voor het schap. U bent één van de ondernemers die vallen binnen de werkingssfeer van dit schap.

De schappen zijn volgens de Wet op de bedrijfsorganisatie sinds 2009 verplicht om eens in de vier jaar hun draagvlak bij ondernemers te onderzoeken. De draagvlaktoets geeft ondernemers de gelegenheid hun oordeel te geven over het schap en het door het schap gevoerde beleid en activiteiten. Hierdoor kunt u als ondernemer meer invloed op het schap uitoefenen.

Als uit een draagvlaktoets blijkt dat het oordeel van de ondernemers over het voortbestaan van het schap niet positief is dan krijgt het schap een herstelperiode van twee jaar, waarbinnen een nieuw draagvlakonderzoek wordt gehouden. Bij een tweede negatief oordeel van ondernemers zal het kabinet bepalen of het schap dient te worden opgeheven.

De bijgaande vragenlijst wordt voorgelegd aan een willekeurig geselecteerde, representatieve groep van ondernemers die vallen binnen de werkingssfeer van het schap. De uitkomsten van het onderzoek zullen openbaar worden gemaakt. Het schap kan uw oordeel gebruiken voor het aanpassen van het beleid en de te ondernemen activiteiten.

Wat vragen we van u?

Met deze brief willen we u vragen om mee te werken aan de draagvlaktoets voor het schap. Dit kost ongeveer een kwartier van uw tijd. Wij verzekeren u dat alle antwoorden anoniem worden verwerkt en strikt vertrouwelijk worden behandeld. U of uw onderneming kan dus niet worden aangesproken op de antwoorden die u geeft.

Wij stellen uw deelname bijzonder op prijs!

De voorzitter van het schap